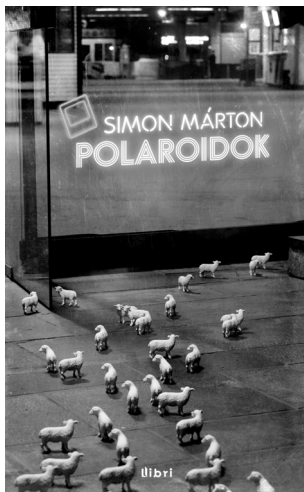

XANTUS BORÓKA

„Ami 2 mondatnál hosszabb, az hazugság.”(?)

SIMON MÁRTON: POLAROIDOK

Libri Kiadó
Budapest, 2013
88 oldal, 1490 Ft

”

A főként slammerként ismert Simon Márton második kötete rendhagyó lírai beszédmódot képvisel. A *Polaroidok* pár soros vagy néhány szavas számozott egységei olyan pillanatfelvételeket, benyomásokat közvetítenek, amelyek elsősorban a mindennapok létérzékeléséhez kapcsolhatók. A rövidségre és tömörségre törekvő szövegek a vers mibenlétének újragondolására ösztönzik az olvasót, ugyanakkor felvetik azt a kérdést is, hogy az ilyen típusú darabok csupán verscsírák, vagy tudnak önálló eszkézként működni.

A szerző az egyik vele készített interjúban alaposan megkonstruált műnek nevezte a *Polaroidokat*, amelyről sokunk első benyomása az lehet, hogy tetszőlegesen egymáshoz illesztett rövid egységek egy nagyobb, de egészen nehezen értelmezhető szövegtestet hoznak létre.

A megalkotottság szándékára azonban a kötet több pontján is találunk utalást, sok szöveghelyet lehet kiemelni, amely önreflexív gesztusként is értékelhető: „Ami 2 mondatnál hosszabb, / az hazugság.” – magyarázza szövegei tömörségét a beszélő, ugyanakkor olyan kiszólásokat is bőven tartogat a kötet, amelyek az olvasó feltételezett kételyeire, meghökkentségére reagálnak: „Ha rosszul érted félre, / az egész nem jelent semmit.”, „Bármelyik mondatom leírhatnád. / Bármelyik mondatod leírhatnám.”, valamint a kötetet lezáró kérdés: „És ezt is megírod?” – annak az olvasónak a kérdése is lehetne, aki nem önmagukban működő egységeknek, hanem egy majdani kötet vázlatának tekinti ezeket a szövegeket.

Többszöri olvasás után valóban feltűnnek kapcsolódási pontok az egyes részek között, és már kevésbé kelti a kötet egy kényszerű asszociációs lánc vagy esetlegesen összerakott darabok képzetét. Ilyen például a könyv végén a japán jazztrombitás figurája, aki néhány képben

foglalja össze a saját – vagy a beszélő? – életét: „Innentől egy 50 éves, japán jazztrombitás / kéne emlékezzen helyettem mindenre. / Tiszafák. / Eszpartófü. / Folyékony levegő. / Izzószakület. / Sikolyerdő. / Feketecsalán. / Klitorisz. / Sziromkiállítás. / *Morning glory* / *Mild seven* / Ez mind szemét lesz egyszer. / Ez mind szemét.”

Ha pedig azokra a szerzői estekre gondolunk, ahol a teljes kötet kerül felolvasásra, az a megközelítés is felmerül, miszerint a *Polaroidok* egyetlen nagy szövegnek tekinthető, és nemcsak többé-kevésbé összefüggő darabok egészének – egy kapcsolat, egy életszakasz töredékes történetének.

A polaroid gyors és azonnal előhívható felvétel készítésére ad lehetőséget, ennek nyelvi megvalósítására törekszik a kötet, de nemcsak erőteljes képi megoldások bevonásával. A számozott, azonban nem számozási sorrendben következő szövegek az egyetlen szavas Tej-től a hétköznapokból kölcsönzött beszélgetésfoszlányokon: „Van még lecsó.”, groteszk kijelentéseken: „Tejszínért fohászokodom.” keresztül, egy látvány objektív rögzítéséig: „Fonnyadt kaliforniai paprika a rézsútosan beeső, sűrű fényben.”, és egészen a három- négy soros aforizmáig – a legtöbbet idézett: „Az élet szép, / csak te vagy szar / Az élet szar / Te legalább szép vagy.” – terjednek. Többféle stílus érvényesül ezekben, a szleng és a közhely ugyanúgy helyet kap, ahogy a más szerzők beépített, csonkolt verssorai is elkeverednek a mindennapokat idéző kijelentések, képek között – a megszólalásmódok egyenrangúságát jelezve. A szenvtelenségre, tárgyilagosságra törekvő állítások mellett: „Úrhajós fotózza / az óceánt.”, szorongás, negatív érzések jellemzik a polaroidokat: „Kidobnám én a tévét az ablakon, / csak utána már ennyi sem lenne / mire vágyhatok”, „Gyomromban egy hal úszik körbe-körbe. / Remeggek, mint a föld.”, a kötet végére pedig felerősödik a veszteségérzés: „Ha már úgyse lehet több két ember / között, mint időről időre egy soha, / különböző hangsúlyokkal.”

A *Polaroidok* és a japán haiku kapcsolata megkerülhetetlen. A kötet mottójaként a műfaj elméletét kidolgozó Macuo Baso egyik haikuja szerepel, amelyet a törzsszövegben rögtön egy Simon Márton által írt haiku követ, ezzel a megjegyzéssel: „Ez majdnem 17 szótag”. A szerző így kijelöli azt a hagyományt, amelyhez csatlakozni kíván, de az attól való eltérését is jelzi: elsősorban nem klasszikus haikukat szeretne írni, ezért tartja be csak hozzávetőlegesen a műfaj kötöttségeit, a 17 szótagos – 5/7/5 – versformát. A haiku más jellegzetességeit hasonló módon követik a *Polaroidok* szövegei: általában nem természeti képet közvetítenek, de sok esetben tárgyilagos hangvételűek, szójátékok is gyakran előfordulnak. A műfaj eredendően hangsúlyos szerepet szán a befogadónak, aki továbbgondolhatja a pár soros verset. A *Polaroidok* a haiku ezen vonását próbálja maximalizálni: a tömör, esetenként néhány szavas szövegek önmagukban – és a kötet egésze felől nézve is – nagy szabadságot adnak az olvasónak, aki hangulata, előzetes tapasztalatai alapján egészítheti ki gondolatban az olvasottakat.

Összességében nézve, Simon Márton kötete csak részben győz meg arról, hogy önálló lírai alkotásoknak tekintsük a polaroidokat, vagy jól értelmezhető egészként fogjuk fel az általuk kialakított szövegtestet. Az erős, különleges képiséggel rendelkező darabok, valamint a mindennapi bölcsességen túlmutató megállapítások – és ezekre bőven találunk példát – kilépnek az azonnal feledhető kategóriájából, és önállóan is képesek hatást elérni, a kötet a maga teljességében azonban kevésbé. Talán azért sem, mert a provokatív, aktuális kérdéseket feszegető, előadásban nagyon jól működő slamszövegek szerzőjét nem tudjuk szem elől téveszteni a *Polaroidok* olvasása során sem.